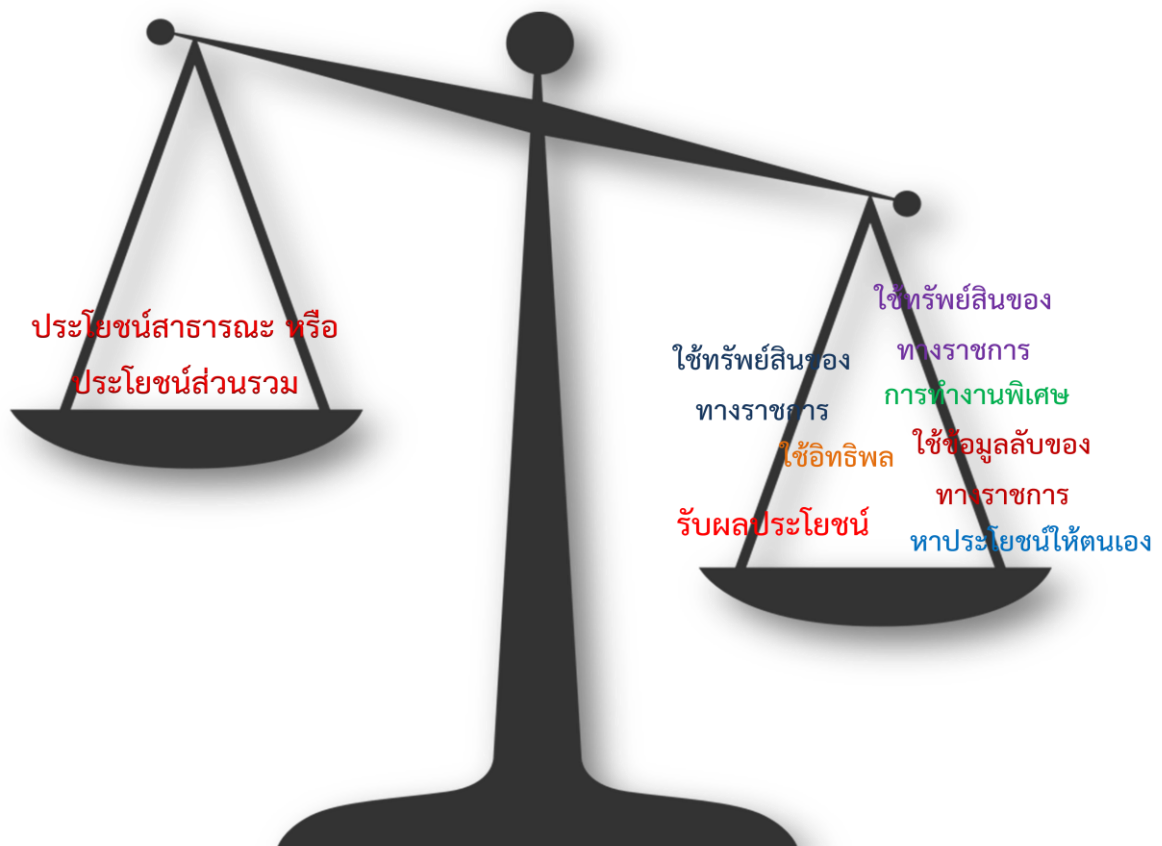

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

บทที่ ๑

ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest)

ผลประโยชน์ทับซ้อน คือการขัดแย้งกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงโดยตรงกับการทุจริตคอร์รัปชันและเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่า ผลประโยชน์ทับซ้อนนั้นเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลประโยชน์ส่วนตนเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชัน ตั้งแต่ระดับเล็กน้อย เช่น ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อตนเองหรือพวกพ้องไปจนถึงการคอร์รัปชันขนาดใหญ่ เช่น การทุจริตเชิงนโยบายได้

ผลประโยชน์ทับซ้อนนั้นอาจนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงขนาดใหญ่หรือระดับประเทศ เพราะเป็นการแสวงหาประโยชน์ส่วนบุคคลโดยการละเมิดต่อกฎหมายหรือจริยธรรม ด้วยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจในกระบวนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จนทำให้เกิดการละทิ้งคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ ขาดความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง และความเป็นธรรม จนถึงผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะของส่วนรวม และทำให้สูญเสียผลประโยชน์หลักขององค์กร หน่วยงาน สถาบัน และสังคม ผลประโยชน์ที่สูญเสียไปอาจอยู่ในรูปของผลประโยชน์ทางการเงิน คุณภาพการให้บริการ ความเป็นธรรมในสังคม รวมถึงคุณค่าอื่นๆ ตลอดจนโอกาสในอนาคตตั้งแต่ระดับองค์กรจนถึงระดับสังคม อย่างไรก็ตามท่ามกลางผู้ที่จงใจกระทำความผิด ยังพบผู้กระทำความผิดโดยไม่เจตนาหรือไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอีกเป็นจำนวนมาก จนนำไปสู่การถูกกล่าวหาหรือเรียนเรื่องทุจริตหรือถูกลงโทษทางอาญา

ความหมาย

ผลประโยชน์ทับซ้อน สำนักงาน ก.พ. ได้นิยามความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ทับซ้อนและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือ Conflict of Interests หมายถึง สถานการณ์หรือการกระทำที่บุคคลไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงานบริษัท หรือผู้บริการมีผลประโยชน์ส่วนตัวมากจนมีผลต่อการตัดสินใจ หรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตนอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นอย่างรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ทั้งเจตนาและไม่เจตนาในรูปแบบที่หลากหลาย จนกระทั่งกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ไม่เห็นว่าเป็นความผิด ตัวอย่างการกระทำดังกล่าวมีให้เห็นได้มากในสังคม ส่งผลให้บุคคลนั้นขาดการตัดสินใจที่เที่ยงธรรม เนื่องจากการยึดผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลักได้ส่งผลเสียหายให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติ ก่อให้เกิดการกระทำที่ผิดจริยธรรมและจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ แต่กลับตัดสินใจหรือปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องเป็นหลัก

ความขัดแย้ง Conflict สถานการณ์ที่ขัดกัน ไม่ลงรอยเป็นเหตุการณ์อันเกิดขึ้นเมื่อบุคคลไม่สามารถตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นได้จากความไม่ลงรอยกันในเรื่องความคิด แนวทางปฏิบัติ หรือผลประโยชน์

ผลประโยชน์ส่วนตัว Private Interest เป็นผลตอบแทนที่บุคคลได้รับโดยเห็นว่ามีคุณค่าที่จะสนองตอบความต้องการของตนเองหรือของกลุ่มที่ตนเองเกี่ยวข้อง ผลประโยชน์เป็นสิ่งจูงใจให้คนเรามีพฤติกรรมต่างๆ เพื่อสนองความต้องการทั้งหลาย

ผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์สาธารณะ Public Interest สิ่งใดก็ตามที่ให้ประโยชน์สุขแก่กลุ่มบุคคลทั้งหลายในสังคม ผลประโยชน์สาธารณะยังหมายถึงหลักประโยชน์ต่อมวลสมาชิกในสังคม

เจ้าพนักงานของรัฐ หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายความว่า ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือในรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น หรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และบุคคลหรือคณะบุคคลบรรดาซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐด้วย แต่ไม่รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

“ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสำหรับข้าราชการพลเรือน และปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการสูงสุด ผู้บังคับบัญชาเหล่าทัพสำหรับข้าราชการทหาร และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดกรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แต่ไม่รวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งอื่น ตามที่กฎหมายกำหนด หรือผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ทุจริตต่อหน้าที่ หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. ฝ่ายตรวจสอบยังขาดความเข้าใจ และระบบการตรวจสอบยังไม่มีประสิทธิภาพ
๒. มีฐานความคิดในเรื่องการตอบแทนบุญคุณ
๓. มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินสุรุ่ยสุร่ายทำให้รายรับไม่สมดุลกับรายจ่าย

๔. ปัจจัยด้านกฎหมาย บทลงโทษทางกฎหมายยังไม่เพียงพอต่อการป้องกันและปราบปราม

๕. ไม่สามารถแยกแยะระหว่างเรื่องส่วนตัวกับส่วนรวมออกจากกันได้อย่างสิ้นเชิง

๖. มีความจำเป็นในการรักษาตัวรอด เพื่อลดการเผชิญปัญหา เน้นเรื่องวัตถุนิยมการอยากมีอยากได้

พฤติกรรมที่เข้าข่ายผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. หาประโยชน์ให้ตนเอง หรือการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อตนเอง หรือพวกพ้อง คือการที่ข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่ทำให้บริษัทตัวเองได้รับงานเหมาจากรัฐ หรือฝากลูกหลานเข้าทำงาน เช่น

- เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดซื้อจัดจ้างทำสัญญาให้หน่วยงานต้นสังกัดซื้อคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในสำนักงาน จากบริษัทของครอบครัวตนเองหรือพวกพ้อง

- คัดเลือกคนของตนเองหรือญาติมิตรเข้าทำงานในหน่วยงาน เป็นการปิดโอกาสคนอื่นซึ่งมีความรู้ความสามารถ ถือเป็นการเลือกปฏิบัติและมุ่งจะให้ผู้ใกล้ชิดได้ทำงานมากกว่าคำนึงถึงผลประโยชน์ที่หน่วยงานจะได้รับจากบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอย่างแท้จริง

- เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดคุณสมบัติหรือคุณลักษณะของพัสดุที่เอื้อต่อพวกพ้อง เป็นการปฏิบัติและใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์ให้แก่พวกพ้องให้ได้เปรียบผู้แข่งขันประมูลหรือประกวดราคาของรัฐบาล ซึ่งหากได้ดำเนินการด้วยความโปร่งใสราชการจะใช้งบประมาณได้อย่างคุ้มค่ากว่า

๒. รับผลประโยชน์ คือ การรับสินบน หรือรับของขวัญ เช่น

- เจ้าหน้าที่ช่างสำรวจรับเงินจากผู้มาขอกระจายสิทธิแบ่งแปลงที่ดิน
- เจ้าหน้าที่จัดซื้อจัดจ้างรับของกำนัลจากร้านค้าที่ตนเองไปจัดซื้อของใช้สำนักงาน
- บริษัทแห่งหนึ่งได้พาเจ้าหน้าที่ไปดูงานต่างประเทศในปีที่ผ่านมาและปีนี้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นช่วยดำเนินการจนบริษัทนั้นได้รับสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ
- คณะกรรมการคัดเลือกบุคคลให้ได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้นรับกระเช้าของขวัญจากผู้สมัคร เข้ารับการคัดเลือก จึงช่วยเหลือให้ผู้นั้นได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น

๓. ใช้อิทธิพล คือ การเรียกผลตอบแทนในตำแหน่งหน้าที่ที่ส่งผลให้เป็นคุณแก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอย่างไม่เป็นธรรม เช่น

- เจ้าหน้าที่ของรัฐอาศัยความรู้เรื่องกฎ ระเบียบของทางราชการ เอาเปรียบประชาชนโดยใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนอวดอ้างว่าสามารถให้ความช่วยเหลืองานที่ประชาชนมาติดต่อขออนุญาตสำเร็จแล้วเรียกรับผลประโยชน์จากประชาชนนั้น

- เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ คือให้บริการประชาชนแต่เรียกรับผลประโยชน์จากประชาชน

๔. ใช้ทรัพย์สินของทางราชการ เพื่อประโยชน์ส่วนตน เช่น

- การนำรถยนต์ของทางราชการไปใช้เพื่อทำธุระส่วนตัวของตนเอง
- ใช้คอมพิวเตอร์ของทางราชการขายสินค้า
- นำปากกา ดินสอ ของทางราชการไปให้ลูกหลานใช้

๕. ใช้ข้อมูลของทางราชการ เป็นการใช้ข้อมูลลับของทางราชการที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ เพื่อรับผลตอบแทนที่เป็นประโยชน์ในรูปของเงิน หรือประโยชน์อื่นใด หรือนำไปเปิดเผยให้ญาติหรือพวกพ้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้น เช่น

- เจ้าหน้าที่ของรัฐนำความลับเกี่ยวกับข้อมูลการประกวดราคาจ้างมาเปิดเผยให้กับพวกพ้อง เพื่อให้ได้รับงาน แทนที่การประกวดราคาจ้างจะเป็นการแข่งขันอย่างเสรี ถือเป็นการทำให้รัฐเสียประโยชน์ ไม่ได้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญที่จริงในราคาที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์กับทางราชการ
- เจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนรู้เห็นในข้อมูลลับของทางราชการซึ่งจะนำโครงการพัฒนาเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ และนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการหาประโยชน์ให้ตนเองหรือพวกพ้อง โดยการให้พวกพ้องกว้านซื้อที่ดินบริเวณดังกล่าวเพื่อเก็งกำไร

๖. การทำงานพิเศษ การเข้าไปเป็นที่ปรึกษา หรือตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจซ้อนกับหน่วยงานที่ตนเองทำงานอยู่ เช่น

- เจ้าหน้าที่ของรัฐ อาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการให้กับบริษัทเอกชนที่จะว่าจ้างนั้นเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือกว่าบริษัทคู่แข่ง
- เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำงานพิเศษซึ่งเกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ เช่น นายช่างสำรวจเข้าไปทำงานกับบริษัทรับจ้างรังวัดและตรวจสอบแนวเขตที่ดินแล้วนำงานที่รับจ้างมาดำเนินการในเวลาราชการ ซึ่งเป็นการเบียดบังเวลาราชการมาทำงานที่รับจ้าง ขาดการทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับทางราชการ ทำให้ประชาชนสูญเสียประโยชน์อันควรจะได้รับ หรือเวลาปฏิบัติงานก็จะเลือกปฏิบัติเฉพาะรายที่ตนเองได้รับผลประโยชน์ก่อน

๗. การทำงานหลังเกษียณ คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่นหลังออกจากที่ทำงานเดิม โดยใช้ความรู้หรืออิทธิพลจากที่เคยปฏิบัติหน้าที่ราชการมารับงาน หรือหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง เช่น

- ผู้บริหารหน่วยงานของรัฐรับเป็นที่ปรึกษาบริษัทแห่งหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับภารกิจของหน่วยงานภายหลังจากที่เกษียณอายุราชการ ซึ่งอาจทำให้หน่วยงานราชการเสียเปรียบและมักจะมีการใช้อำนาจบารมีในที่ทำงานเดิม ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการและไม่ยุติธรรมกับบริษัทเอกชนรายอื่นๆ

บทที่ ๒

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน โดยวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนตามมาตรฐาน COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) เป็นกรอบการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน

การวิเคราะห์ความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัยและควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

ผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง สภาวะการณ์ หรือข้อเท็จจริงที่บุคคล ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงานบริษัท หรือผู้บริหารซึ่งมีอำนาจหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลนั้นรับผิดชอบอยู่ และส่งผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งการกระทำนั้นอาจจะเกิดขึ้นอย่างรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ทั้งเจตนาและไม่เจตนา และมีรูปแบบที่หลากหลายไม่จำกัดอยู่ในรูปของตัวเงินหรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ในรูปตัวเงินหรือทรัพย์สินก็ได้ อาทิ การแต่งตั้งพรรคพวกเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ ทั้งในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และบริษัทจำกัดหรือการที่บุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจให้ญาติพี่น้องหรือบริษัทที่ตนมีส่วนได้ส่วนเสียได้รับสัมปทานหรือผลประโยชน์ จากทางราชการ โดยมิชอบ ส่งผลให้บุคคลนั้นขาดการตัดสินใจที่เที่ยงธรรม เนื่องจากยึดผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ผลเสียจึงเกิดขึ้นกับทางราชการและประเทศชาติ การกระทำแบบนี้เป็นการกระทำที่ผิดทางจริยธรรมและจรรยาบรรณ

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน จึงหมายถึงกระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัยและควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน หรือความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ อันเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการทุจริต กล่าวคือ ยังมีสถานการณ์หรือสภาวะการณ์ของการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมมากเท่าใด ก็ยังมีโอกาสก่อให้เกิดหรือนำไปสู่การทุจริตมากเท่านั้น

สามารถจำแนกความเสี่ยงออกเป็น ๔ ลักษณะ ดังนี้

๑. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk : S) หมายถึง ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายและพันธกิจในภาพรวมที่เกิดจากเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และเหตุการณ์ภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ และการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ไม่เหมาะสม รวมถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบาย

เป้าหมายกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร ภาวะการแข่งขัน ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม อันส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

๒. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk: O) เกี่ยวกับประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ หรือผลการปฏิบัติงาน โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากกระบวนการภายในขององค์กร/กระบวนการเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่ใช้/บุคลากร/ความเพียงพอของข้อมูล ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการ

๓. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk : F) เป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ และการเงิน เช่น การบริหารการเงินที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ทำให้ขาดประสิทธิภาพ และไม่ทันต่อสถานการณ์ หรือเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเงินขององค์กร เช่น การประมาณการงบประมาณไม่เพียงพอ และไม่สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินการ เป็นต้น เนื่องจากขาดการจัดหาข้อมูลการวิเคราะห์ การวางแผน การควบคุม และการจัดทำรายงานเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงบประมาณ และการเงินดังกล่าว

๔. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/ กฎระเบียบ (compliance Risk: C) เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยง เนื่องจากความ ไม่ชัดเจน ความไม่ทันสมัยหรือความไม่ครอบคลุมของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ รวมถึงการทำนิติกรรมสัญญา การร่างสัญญาที่ไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในครั้งนี้นำเอาความเสี่ยงในด้านต่างๆ มาดำเนินการวิเคราะห์ตามกรอบมาตรฐาน COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) และตามบริบทความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อนของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนนี้ จะช่วยให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทราบถึงความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้น สามารถกำหนดมาตรการสำคัญเร่งด่วนเชิงรุกในการป้องกันการทุจริต การบริหารงานที่ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดวินัยของเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นปัญหาสำคัญและพบบ่อย นอกจากนี้ ยังบรรจุเป้าหมายตามนโยบายสำคัญเร่งด่วน หรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ (Agenda Based) อีกด้วย

ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. โครงสร้างทางการบริหาร และการมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุล ฝ่ายตรวจสอบยังขาดความเข้าใจ และระบบการตรวจสอบยังไม่มีประสิทธิภาพ

๒. มีฐานความคิดในเรื่องการตอบแทนบุญคุณ โดยเฉพาะบุญคุณทางการเมือง

๓. มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินสุรุ่ยสุร่ายทำให้รายรับไม่สมดุลกับรายจ่าย

๔. ปัจจัยด้านกฎหมาย บทลงโทษทางกฎหมายยังไม่เพียงพอต่อการป้องกันและปราบปราม

๕. ความคิดในลักษณะบูรณาการไม่สามารถแยกแยะระหว่างเรื่องส่วนตัวกับส่วนรวมออกจากกันได้อย่างสิ้นเชิง

๖. มีความจำเป็นในการรักษาตัวรอดเพื่อลดการเผชิญปัญหา เน้นเรื่องวัตถุนิยมการอยากมีอยากได้

พฤติกรรมที่เข้าข่ายผลประโยชน์ทับซ้อน หรือเข้าข่ายความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย

๑. หาประโยชน์ให้ตนเอง หรือการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อตนเอง หรือพวกพ้อง เช่น ข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่ทำให้บริษัทตัวเองได้รับงานเหมาจากรัฐ หรือฝากลูกหลานเข้าทำงาน

๒. รับผลประโยชน์ คือ การรับสินบน หรือรับของขวัญ เช่น เจ้าหน้าที่รับค่าตอบแทนในการรังวัดที่ดิน

๓. ใช้อิทธิพล คือ การเรียกผลตอบแทนในตำแหน่งหน้าที่ที่ส่งผลให้เป็นคุณแก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอย่างไม่เป็นธรรม

๔. ใช้ทรัพย์สินของทางราชการ เพื่อประโยชน์ส่วนตน เช่น การนำรถยนต์ของทางราชการไปใช้เพื่อทำธุระส่วนตัวของตนเอง

๕. ใช้ข้อมูลลับของทางราชการ เป็นการใช้อำนาจลับของทางราชการที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ เพื่อรับผลตอบแทนที่เป็นประโยชน์ในรูปของเงิน หรือประโยชน์อื่นใด หรือนำไปเปิดเผยให้ญาติหรือพวกพ้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้น

๖. การทำงานพิเศษ เช่น เป็นที่ปรึกษา หรือตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจซ้อนกับหน่วยงานที่ตนเองทำงานอยู่

๗. การทำงานหลังเกษียณ คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่นหลังจากที่ทำงานเดิม โดยใช้ความรู้ หรืออิทธิพลจากที่เคยปฏิบัติหน้าที่ราชการมารับงาน หรือเอาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน (Risk Assessment for Conflict of Interest)

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นการวิเคราะห์ระดับโอกาสที่จะเกิดผลกระทบของความเสี่ยงต่างๆ เพื่อประเมินโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยง และดำเนินการวิเคราะห์และจัดลำดับความเสี่ยง โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐานที่จะใช้ในการประเมินความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน ได้แก่ ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) และระดับความเสี่ยง ทั้งนี้ กำหนดเกณฑ์ในเชิงคุณภาพเนื่องจากเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่ไม่สามารถระบุเป็นตัวเลขหรือจำนวนเงินที่ชัดเจนได้

เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นเป็นประจำ
๔	สูง	มีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยครั้ง
๓	ปานกลาง	มีโอกาสเกิดขึ้นบางครั้ง
๒	น้อย	มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยครั้ง
๑	น้อยมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นยาก

เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) เชิงคุณภาพ ที่ส่งผลกระทบด้านการดำเนินงาน (บุคลากร)

ระดับ	ความรุนแรงของผลกระทบ	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	ถูกลงโทษทางวินัยร้ายแรง
๔	สูง	ถูกลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง
๓	ปานกลาง	สร้างบรรยากาศในการทำงานที่ไม่เหมาะสม
๒	น้อย	สร้างความไม่สะดวกต่อการปฏิบัติงานบ่อยครั้ง
๑	น้อยมาก	สร้างความไม่สะดวกต่อการปฏิบัติงานนานๆ ครั้ง

ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณาจากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ระดับ	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕-๒๕ คะแนน
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๙-๑๔ คะแนน
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔-๘ คะแนน
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑-๓ คะแนน

๒. การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน (Risk Assessment for Conflict of Interest) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

เมื่อพิจารณาโอกาส/ความถี่ที่จะเกิดเหตุการณ์ (Likelihood) และความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของแต่ละปัจจัยเสี่ยงแล้วให้นำผลที่ได้มาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และผลกระทบของความเสี่ยงต่อกิจกรรม หรือภารกิจของหน่วยงานว่า ก่อให้เกิดระดับของความเสี่ยงในระดับใดในตารางความเสี่ยง ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่ามีความเสี่ยงใดเป็นความเสี่ยงสูงสุดที่ต้องบริหารจัดการก่อน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จึงกำหนดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทับซ้อน จำนวน ๗ ประเด็นหลัก ตามพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน โดยวิเคราะห์จากการร้องเรียน กล่าวโทษ และเหตุดังกล่าวเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในรอบ ๔ ปี คือ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบด้วย (๑) หาประโยชน์ให้ตนเอง (๒) รับผลประโยชน์ (๓) ใช้อิทธิพล (๔) ใช้ทรัพย์สินของทางราชการ (๕) ใช้ข้อมูลลับของทางราชการ (๖) การทำงานพิเศษ และ (๗) การทำงานหลังเกษียณ จำนวนเรื่องที่ร้องเรียนกล่าวโทษรวมทั้งสิ้น ๒๑ เรื่อง จำแนกเป็น (๑) หาประโยชน์ให้ตนเอง จำนวน ๑๗ เรื่อง (ร้อยละ ๘๐.๙๕) (๒) รับผลประโยชน์ จำนวน ๐ เรื่อง (ร้อยละ ๐) (๓) ใช้อิทธิพล จำนวน ๑ เรื่อง (ร้อยละ ๔.๗๖) (๔) ใช้ทรัพย์สินของทางราชการ จำนวน ๒ เรื่อง (ร้อยละ ๙.๕๒) (๕) ใช้ข้อมูลลับของทางราชการ จำนวน ๑ เรื่อง (ร้อยละ ๔.๗๖) (๖) การทำงานพิเศษ จำนวน ๐ เรื่อง (ร้อยละ ๐) (๗) การทำงานหลังเกษียณ จำนวน ๐ เรื่อง (ร้อยละ ๐)

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนกรณีมีเหตุร้องเรียนเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน

ปีงบประมาณ	หาประโยชน์ให้ตนเอง/ผู้อื่น	รับผลประโยชน์	ใช้อิทธิพล	ใช้ทรัพย์สินของทางราชการ	ใช้ข้อมูลลับของทางราชการ	การทำงานพิเศษ	การทำงานหลังเกษียณ
๒๕๕๘	๖	๐	๑	๑	๑	๐	๐
๒๕๕๙	๗	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๒๕๖๐	๓	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๒๕๖๑	๑	๐	๐	๑	๐	๐	๐
รวม	๑๗ (๘๐.๙๕%)	๐ (๐%)	๑ (๔.๗๖%)	๒ (๙.๕๒%)	๑ (๔.๗๖%)	๐ (๐%)	๐ (๐%)

ตารางที่ ๒ วิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน (Risk Assessment for Conflict of Interest) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ประเด็นความเสี่ยง	ปัจจัยเสี่ยง	วัตถุประสงค์	การประเมินความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน			
			โอกาส	ผลกระทบ	ระดับความเสี่ยง	ลำดับความเสี่ยง
๑) หาประโยชน์ให้ตนเอง/ผู้อื่น	การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อตนเองหรือพวกพ้อง	เพื่อให้การหาประโยชน์ให้ตนเองน้อยลง	๕	๔	๒๐ (สูงมาก)	๑
๒) รับผลประโยชน์	การรับสินบนหรือรับของขวัญ	เพื่อป้องกันการรับสินบนหรือรับของขวัญ	๐	๐	๐	๐

๓) ใช้อิทธิพล	ก าร ร ี ย ก ผล ต อ บ แ ท น ใน ต ำ แ ה ่ง ห ำ น ำ ที่ ที่ ส ่ง ผล ให้ เป็น ค ุ ณ แ ก ่ ฝ ำ ย ห ี ่ง ฝ ำ ย ไ ด ย ำ ง ไม่ เป็น ธ ร ร ม	เพื่ อ ป ้อง ก ำ น ก ำ ร ร ี ย ก ผล ต อ บ แ ท น ใน ต ำ แ ה ่ง ห ำ น ำ ที่ ที่ ส ่ง ผล ให้ เป็น ค ุ ณ แ ก ่ ฝ ำ ย ห ี ่ง ฝ ำ ย ไ ด ย ำ ง ไม่ เป็น ธ ร ร ม	๑	๑	๑ (น้อยมาก)	๓
๔) ใช้ทรัพย์สิน ของทางราชการ	เพื่ อ ป ระ โ ย ช น์ ส ่วน ต น	เพื่ อ ล ด ก ำ ร ใช้ ท รั พ ย์ ส ี น ของ ท ำ ง ร ำ ช ก ำ ร	๒	๒	๔ (น้อย)	๒
๕) ใช้ข้อมูลลับ ของทางราชการ	เป็น ก ำ ร ใช้ ข ้อมูล ล ับ ข อ ง ท ำ ง ร ำ ช ก ำ ร ที่ ไม่ ส ำ ม ร ถ เป ิ ด เ พ ย ไ ด ้ เพื่ อ ร ับ ผล ต อ บ แ ท น ที่ เป็น ป ระ โ ย ช น์ ใน ร ู ป ของ เ จ ี น ห ร ี อ ป ระ โ ย ช น์ อ ี น ไ ด ห ร ี อ น ำ ไป เป ิ ด เ พ ย ให้ ญ ำ ต ิ ห ร ี อ พ ว ก พ ี อ ง เพื่ อ แ ส ว ง ท ำ ผล ป ระ โ ย ช น์ จ ำ ก ข ้อมูล ເ ่ ล ำ น ั ้น	เพื่ อ เป็น ก ำ ร ป ้อง ก ำ น ก ำ ร ใช้ ข ้อมูล ล ับ ของ ท ำ ง ร ำ ช ก ำ ร ไป ห ำ ป ระ โ ย ช น์ ใน ร ู ป แ บ บ เ จ ี น ห ร ี อ ป ระ โ ย ช น์ อ ี น ไ ด ห ร ี อ น ำ ไป เป ิ ด เ พ ย ให้ ญ ำ ต ิ ห ร ี อ พ ว ก พ ี อ ง เพื่ อ แ ส ว ง ท ำ ผล ป ระ โ ย ช น์	๑	๑	๑ (น้อยมาก)	๓

๖) การทำงานพิเศษ	เป็นที่ปรึกษาหรือตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจขึ้นกับหน่วยงานที่ตนเองทำงานอยู่	เพื่อเป็นการป้องกันการดำเนินงานพิเศษที่อาจทำให้ราชการเสียประโยชน์	○	○	○	○
๗) การทำงานหลังเกษียณ	การทำงานร่วมกับผู้อื่นหลังจากที่ออกจากที่ทำงานเดิม โดยใช้ความรู้หรืออิทธิพลจากที่เคยปฏิบัติหน้าที่ราชการมารับงานหรือเอาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง	เพื่อเป็นการป้องกันการใช้ความรู้หรืออิทธิพลจากที่เคยปฏิบัติหน้าที่ราชการมารับงานหรือเอาผลประโยชน์ให้กันตนเองหรือพวกพ้อง	○	○	○	○

ตารางที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงและจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน

ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน	จัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง
หาประโยชน์ให้ตนเอง และพวกพ้อง	ลำดับ ๑ (สูงมาก = ๒๐ คะแนน)
ใช้ทรัพย์สินของทางราชการ	ลำดับ ๒ (น้อย = ๔ คะแนน)
ใช้อิทธิพล	ลำดับ ๓ (น้อยมาก = ๑ คะแนน)
ใช้ข้อมูลลับของทางราชการ	ลำดับ ๓ (น้อยมาก = ๑ คะแนน)
รับผลประโยชน์	ลำดับ ๔
การทำงานพิเศษ	ลำดับ ๔
การทำงานหลังเกษียณ	ลำดับ ๔

จากตารางที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ศปท. ส.ป.ก.) นำผลที่ได้มากำหนดมาตรการ วิธีการควบคุมเพื่อป้องกัน หรือลดความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ระดับหน่วยงานในสังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังนี้

๑. ความเสี่ยงระดับสูงมากที่จะต้องเร่งรัดการจัดการความเสี่ยง มีมาตรการเพื่อลดความเสี่ยง ได้แก่ ปัจจัยความเสี่ยงในเรื่องหาประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง จากข้อมูลที่ปรากฏพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากกรณีบุคลากรหรือผู้ปฏิบัติไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติ ทำให้บุคคลอื่นได้รับประโยชน์ ซึ่งจะเป็นไปโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม ตลอดจนขาดการพัฒนาทักษะและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เช่น ในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง พ.ศ. ๒๕๖๐ โดย ส.ป.ก. ได้มีการกำหนดมาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ในเรื่องดังกล่าวไว้แล้วในประกาศ ส.ป.ก. เรื่อง มาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ข้อ ๑ “ห้ามใช้ตำแหน่งหน้าที่หาประโยชน์ให้ตนเอง ครอบครัว หรือ พวกพ้อง”

๒. ความเสี่ยงระดับน้อย ได้แก่ การใช้อิทธิพลโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการเรียกรับผลประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น การเรียกรับทรัพย์สินจากเกษตรกรในการออกเอกสาร ส.ป.ก.๔-๐๑ และปัจจัยเสี่ยงในเรื่องการใช้ทรัพย์สินของทางราชการ เช่น การใช้รถยนต์ของทางราชการเพื่อธุรกิจส่วนตัว โดย ส.ป.ก. ได้มีการกำหนดมาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในเรื่องดังกล่าวในประกาศ ส.ป.ก. เรื่อง มาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ข้อ ๒ “ห้ามรับผลประโยชน์อย่างใดจากการปฏิบัติหน้าที่” และ “ข้อ ๔ ห้ามนำบุคคลหรือทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว”

บทที่ ๓

แนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

หลัก ๔ ประการสำหรับการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. ปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ การทำเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะเป็นหน้าที่หลักเจ้าหน้าที่ต้องตัดสินใจและให้คำแนะนำภายในกรอบกฎหมายและนโยบาย จะต้องทำงานในขอบเขตหน้าที่พิจารณาความถูกต้องตามข้อเท็จจริง ไม่ให้ผลประโยชน์ส่วนตนมาแทรกแซง รวมถึงความเห็นหรือทัศนคติส่วนบุคคล ปฏิบัติต่อแต่ละบุคคลอย่างเป็นกลาง ไม่มีอคติลำเอียงด้วยเรื่องศาสนา อาชีพ จุดยืนทางการเมือง เผ่าพันธุ์ วงศ์ตระกูล ฯลฯ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ไม่เพียงปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น แต่ต้องมีจริยธรรมด้วย

๒. สนับสนุนความโปร่งใสและพร้อมรับผิด การจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนต้องอาศัยกระบวนการแสวงหา เปิดเผยและจัดการที่โปร่งใส นั่นคือ เปิดโอกาสให้ตรวจสอบ และมีความพร้อมรับผิดมีวิธีการต่างๆ เช่น จัดทะเบียนผลประโยชน์ โยกย้ายเจ้าหน้าที่จากตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทับซ้อน การเปิดเผยผลประโยชน์ส่วนตนหรือความสัมพันธ์ที่อาจมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ถือเป็นขั้นตอนแรกของการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน การใช้กระบวนการอย่างเปิดเผยทั่วหน้า จะทำให้เจ้าหน้าที่ร่วมมือและสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้เสีย

๓. ส่งเสริมความรับผิดชอบส่วนบุคคลและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง การแก้ปัญหาหรือจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนจะสะท้อนถึงมโนธรรมและความเป็นมืออาชีพของเจ้าหน้าที่และองค์กร การจัดการต้องอาศัยข้อมูลนำเข้าจากทุกระดับในองค์กร ฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบเรื่องการสร้างระบบและนโยบายและเจ้าหน้าที่ก็มีความรับผิดชอบต่องบผลประโยชน์ทับซ้อนที่ตนมี เจ้าหน้าที่ต้องจัดการกับเรื่องส่วนตนเพื่อหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อนมากที่สุดเท่าที่ทำได้ และผู้บริหารก็ต้องเป็นแบบอย่างด้วย

๔. สร้างวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารต้องสร้างสภาพแวดล้อมเชิงนโยบายที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในเวลาที่มีประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้น และการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อตรงต่อหน้าที่ซึ่งต้องอาศัยวิธีการ ดังนี้

- ให้คำแนะนำและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และการปฏิบัติ รวมถึงการใช้กฎเกณฑ์ที่มีในสภาพแวดล้อมการทำงาน
- ส่งเสริมให้มีการสื่อสารอย่างเปิดเผยและมีการเสวนาแลกเปลี่ยนเพื่อให้เจ้าหน้าที่สบายใจในการเปิดเผยและหารือเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในที่ทำงาน
- ป้องกันไม่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนที่เจ้าหน้าที่เปิดเผยเพื่อมิให้ผู้นำไปใช้ในทางที่ผิด
- ให้เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงนโยบายและกระบวนการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อให้รู้สึกเป็นเจ้าของและปฏิบัติตาม

ในเวลาเดียวกันก็ต้องสร้างระบบโดยการพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

- มาตรฐานในการส่งเสริมความซื่อตรงต่อหน้าที่โดยรวมไว้ในข้อกำหนดทางจริยธรรม
- กระบวนการระบุความเสี่ยงและจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน
- กลไกความพร้อมรับผิดทั้งภายในและภายนอก
- วิธีการจัดการ (รวมถึงการลงโทษ) ที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของตนเอง

ที่จะต้องทำตามกฎระเบียบและมาตรฐาน

มาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้ประกาศเรื่องมาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและภารกิจอื่น เป็นไปด้วยความโปร่งใส ป้องกันการมีผลประโยชน์ทับซ้อน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจึงกำหนดมาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อให้เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ห้ามใช้ตำแหน่งหน้าที่หาประโยชน์ให้ตนเอง ครอบครัว หรือพวกพ้อง
๒. ห้ามรับผลประโยชน์ใดๆจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น
๓. ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง ห้ามใช้ตำแหน่งหน้าที่ เพื่อให้เป็นคุณแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
๔. ห้ามนำบุคลากรหรือทรัพย์สินของทางราชการไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว
๕. ห้ามนำข้อมูลลับหรือข้อมูลภายในไปใช้เพื่อประโยชน์ตนเองหรือบุคคลอื่น
๖. ห้ามทำงานพิเศษที่ดำเนินกิจการหรือมีผลประโยชน์ขัดกันกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน

เพื่อเกษตรกรรม

๗. หลังเกษียณไม่น้อยกว่า ๒ ปี ห้ามทำงาน ซึ่งมีสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม ประโยชน์ทางราชการ กระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือเป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยใช้ความรู้ หรืออิทธิพลจากที่เคยปฏิบัติหน้าที่ราชการมารับงาน หรือหาประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง

๘. ให้ผู้บังคับบัญชาตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ควบคุม พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิดหากพบว่ามีพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงกับผลประโยชน์ทับซ้อนให้มีการกำชับ ป้องปราม เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่

๙. ให้เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมคอยสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสนองานในการจัดซื้อจัดจ้าง หรือในภารกิจอื่นว่ามีผลประโยชน์อื่นใดแอบแฝงอยู่หรือไม่ หากพบให้รายงานผู้บังคับบัญชาโดยด่วน

มาตรการป้องกันและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน การให้หรือรับสินบน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้ประกาศเรื่อง มาตรการป้องกันและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน การให้หรือรับสินบน เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑ โดยกำหนดมาตรการป้องกันและ

ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน การให้หรือรับสินบนเป็นนโยบายสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ ปลอดภัย ทุจริต รับหรือให้สินบน โดยต้องปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ ดังนี้

๑. ปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันและต่อต้านการทุจริต การให้หรือรับสินบน รวมทั้ง กฎระเบียบ และข้อบังคับของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน ในทุกรูปแบบ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

๒. ไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นการแสดงถึงเจตนาว่าเป็นการทุจริต คอร์รัปชัน การให้หรือรับสินบน แก่ผู้ที่มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเรื่องที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบ ทั้งทางตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์แก่ตนเอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

๓. ไม่ละเลยหรือเพิกเฉย เมื่อพบเห็นการกระทำที่เข้าข่ายการทุจริตและคอร์รัปชันที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและให้ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา หรือแจ้งตามช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนหรือศูนย์ป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้ทราบและให้ความร่วมมือในการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ

๔. การให้ หรือรับของขวัญ ของกำนัล การเลี้ยงรับรอง และค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนด

๕. บุคลากรของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะต้องไม่เสนอว่าจะทำให้ สัญญาว่าจะทำให้หรือรับสินบนจากบุคคลอื่นใดโดยมีจุดประสงค์เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่และกฎหมาย

๖. การจัดซื้อจัดจ้างหรือการดำเนินการกิจอื่น ห้ามมีการรับหรือให้สินบนในการดำเนินการทุกชนิด การดำเนินการต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส ซื่อสัตย์ ตรวจสอบได้และอยู่ภายใต้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๗. การดำเนินการใดๆ ตามมาตรการป้องกันและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน การให้หรือรับสินบนให้ใช้แนวทางปฏิบัติตามที่กำหนดไว้นี้ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติอื่นใดที่ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เห็นควรกำหนดในภายหลังเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการนี้

แนวทางดำเนินงาน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับเห็นความสำคัญและมีจิตสำนึกในการต่อต้านทุจริต คอร์รัปชัน รวมทั้งจัดให้มีการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการทุจริต คอร์รัปชัน การให้หรือรับสินบนในทุกรูปแบบ แนวปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตและคอร์รัปชันนี้ ครอบคลุมไปถึงกระบวนการบริหารงานบุคคล ตั้งแต่การสรรหาหรือการคัดเลือกบุคลากร การเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม การประเมินผลการปฏิบัติงานและการให้ผลตอบแทนแก่เจ้าหน้าที่ โดยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ มีหน้าที่สื่อสารทำความเข้าใจกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนำไปใช้ปฏิบัติในภารกิจที่อยู่ในความรับผิดชอบ และควบคุมดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวปฏิบัตินี้

ให้เป็นธรรมและคุ้มครองเจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นใดที่แจ้งเบาะแสหรือหลักฐาน
เรื่องการทุจริต คอร์รัปชัน การให้หรือรับสินบน

ผู้ที่กระทำการทุจริต คอร์รัปชัน ให้หรือรับสินบน ถือเป็นการกระทำผิด ซึ่งจะต้องได้รับการ
พิจารณาโทษทางวินัยที่กำหนดไว้รวมถึงอาจได้รับโทษตามกฎหมาย หากการกระทำนั้นผิดกฎหมายด้วย

แผนการดำเนินการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีแผนงานในการออกมาตรการคำสั่ง ระเบียบ หรือ
หนังสือเวียน ซึ่งต้องมีแนวทางการปฏิบัติของหน่วยงาน เช่น การกำหนดขั้นตอน วิธีการเกี่ยวข้องกับการ
ป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ดังนี้

๑. ส่งเสริมความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง
๒. การจัดการเรื่องร้องเรียน
๓. การป้องกันการรับสินบน
๔. การตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจ
๕. การเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ

ผู้รับผิดชอบ

- ศูนย์ป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ช่องทางการแจ้งข้อมูล

๑. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือโทร ๑๗๖๔
๒. ศูนย์ป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
เบอร์โทรศัพท์ภายใน ๑๑๔๕
๓. กลุ่มส่งเสริมคุณธรรมและงานวินัย กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรม เบอร์โทรศัพท์ภายใน ๑๑๔๕
๔. ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
เบอร์โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๒-๒๕๗๗ เบอร์โทรศัพท์ภายใน ๑๒๖๑
๕. เว็บไซต์ www.alro.go.th หัวข้อ บริการออนไลน์

บทที่ ๔

กฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๑๒๖ นอกจากเจ้าพนักงานของรัฐที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้วห้ามมิให้ กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าพนักงานของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด ดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

(๑) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี

(๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่ เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมใน การกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๓) รับสัมปทานหรือคงถือน้ำมันซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับ สัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรง หรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือ บริษัทมหาชนจำกัดไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๔) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจ ของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น สังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้น อาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติ หน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น

ให้นำความในวรรคหนึ่ง มาใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าพนักงานของรัฐตามวรรคหนึ่งด้วย โดยให้ถือว่า การดำเนินการของของคู่สมรสเป็นการดำเนินการของเจ้าพนักงานของรัฐ เว้นแต่เป็นกรณี ที่คู่สมรสนั้นดำเนินการอยู่ก่อนที่เจ้าพนักงานของรัฐจะเข้าดำรงตำแหน่ง

คู่สมรสตามวรรคสองให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียน สมรสด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

เจ้าพนักงานของรัฐที่มีลักษณะตาม (๒) หรือ (๓) ต้องดำเนินการไม่ให้มีลักษณะดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๗ ห้ามมิให้กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ดำเนินการใดตามมาตรา ๑๒๖ (๔) ภายในสองปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๘ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือญาติที่ให้ตามประเพณี หรือตามธรรมจรรยาตามฐานานุรูป

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒๙ การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติในหมวดนี้ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

มาตรา ๑๒๘ เจ้าพนักงานของรัฐผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีความผิดตามมาตรา ๑๒๖ วรรคสอง ถ้าพิสูจน์ได้ว่าเจ้าพนักงานของรัฐนั้นรู้เห็นยินยอมด้วย เจ้าพนักงานของรัฐนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๒๙ เจ้าพนักงานของรัฐผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๓๐ เจ้าพนักงานของรัฐผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒. พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๕ มาตรฐานทางจริยธรรม คือ หลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย

(๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- (๒) ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่
- (๓) กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม
- (๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ
- (๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
- (๖) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ
- (๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือสำหรับการปฏิบัติงาน การตัดสินใจความถูกต้อง การปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการทำความดีละเว้นความชั่ว

๓. ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

๒.๑ ส่วนคำปรารภได้กล่าวถึงค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๙ ประการ ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ๙ ข้อ ดังนี้

- (๑) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
- (๒) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อ
- (๓) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- (๔) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรมและถูกกฎหมาย
- (๕) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
- (๖) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- (๗) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐานมีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
- (๘) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๙) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

๒.๒ หมวด ๒ ข้อ ๕ ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยอย่างน้อยต้องวางตน ดังนี้

(๑) ไม่นำความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นญาติ พี่น้อง พรรคพวก เพื่อนฝูงหรือผู้มีบุญคุณส่วนตน มาประกอบการใช้ดุลยพินิจให้เป็นคุณหรือโทษแก่บุคคลนั้น หรือปฏิบัติต่อบุคคลนั้นต่างจากบุคคลอื่น เพราะความชอบหรือชัง

(๒) ไม่ใช่เวลาราชการ เงิน ทรัพย์สิน บุคลากร บริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกของทางราชการไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่ได้รับอนุญาต โดยชอบด้วยกฎหมาย

(๓) ไม่กระทำการใด หรือดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติการใดในฐานะส่วนตัวซึ่งก่อให้เกิดความเคลือบแคลงหรือสงสัยว่าจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่

ทั้งนี้ ในกรณีมีความเคลือบแคลงหรือสงสัยให้ข้าราชการผู้นั้น ยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา หัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาเมื่อคณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยเป็นประการใด แล้วจึงปฏิบัติตามนั้น

(๔) ในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบในหน่วยงานโดยตรงหรือหน้าที่อื่นในราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานของรัฐ ข้าราชการต้องยึดถือประโยชน์ของทางราชการเป็นหลัก

ในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ของทางราชการหรือประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนตนหรือส่วนกลุ่ม อันจำเป็นต้องวินิจฉัยหรือชี้ขาด ต้องยึดประโยชน์ของทางราชการและประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

๒.๓ หมวด ๒ ข้อ ๖ ให้ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบ โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์ส่วนรวมโดยอย่างน้อยต้องวางตน ดังนี้

(๑) ไม่เรียก รับ หรือยอมจะรับ หรือยอมให้ผู้อื่นเรียกรับหรือยอมจะรับของขวัญ แหวนหรือญาติของตน ไม่ว่าก่อนหรือหลังดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ก็ตาม เว้นแต่เป็นการให้โดยธรรมจรรยา หรือการให้ตามประเพณีหรือให้แก่บุคคลทั่วไป

(๒) ไม่ใช่ตำแหน่งหรือการกระทำที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใดเพราะมีอคติ

(๓) ไม่เสนอ หรืออนุมัติโครงการดำเนินการ หรือการทำนิติกรรมหรือสัญญา ซึ่งตนเองหรือบุคคลอื่น จะได้ประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือประมวลจริยธรรมนี้

๔. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๐

ให้ถือปฏิบัติว่าข้าราชการชั้นผู้น้อยพึงงดการให้ของขวัญแก่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ผู้บังคับบัญชา หรือสมาชิกในครอบครัวของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เพื่อเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดการประหยัดและป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการ และขอให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างด้วยการงดรับของขวัญและกำชับผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย ทั้งนี้ ให้ถือว่าการฝ่าฝืนมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนี้เป็นความผิดวินัยอย่างหนึ่งทั้งฝ่ายผู้ให้และผู้รับ

๕. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“ของขวัญ” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่กันเพื่ออวยชัยไมตรี และให้หมายความรวมถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ให้เป็นรางวัล ให้โดยเสน่หา หรือเพื่อการสงเคราะห์ หรือให้เป็นสินน้ำใจ การให้สิทธิพิเศษ ซึ่งมีใช่เป็นสิทธิที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไปในการได้รับการลดราคาทรัพย์สิน หรือการใช้สิทธิพิเศษในการได้รับบริการหรือความบันเทิงตลอดจนการออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือท่องเที่ยว ค่าที่พัก ค่าอาหาร หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกันและไม่ว่าจะให้เป็นบัตร ตัว หรือหลักฐานอื่นใด การชำระเงินให้ล่วงหน้า หรือการคืนเงินให้ในภายหลัง

“ปกติประเพณีนิยม” หมายความว่า เทศกาลหรือวันสำคัญซึ่งอาจมีการให้ของขวัญกัน และให้หมายความรวมถึงโอกาสในการแสดงความยินดี การแสดงความขอบคุณ การต้อนรับ การแสดงความเสียใจ หรือการให้ความช่วยเหลือตามมารยาทที่ถือปฏิบัติกันในสังคมด้วย

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่อยู่ในกำกับดูแลของรัฐทุกระดับทั้งในราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

“ผู้บังคับบัญชา” ให้หมายความรวมถึง ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหน่วยงานที่แบ่งเป็นการภายในของหน่วยงานของรัฐ และผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงกว่าและได้รับมอบหมายให้มีอำนาจบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลด้วย

“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรส บุตร บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

ข้อ ๔ ระเบียบนี้ไม่ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ข้อ ๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ของขวัญแก่ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชา นอกเหนือจากกรณีปกติประเพณีนิยมที่มีการให้ของขวัญแก่กันมิได้

การให้ของขวัญตามปกติประเพณีนิยมตามวรรคหนึ่ง เจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ของขวัญที่มีราคาหรือมูลค่าเกินจำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดไว้ สำหรับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมิได้

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการเรียกรับเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดหรือใช้เงินสวัสดิการใดๆ เพื่อมอบให้หรือจัดหาของขวัญให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชาไม่ว่าในกรณีใดๆ มิได้

ข้อ ๖ ผู้บังคับบัญชาจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชาไม่ได้ เว้นแต่เป็นการรับของขวัญตามข้อ ๕

ข้อ ๗ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้ ถ้ามิใช่เป็นการรับของขวัญตามกรณีที่กำหนดไว้ในข้อ ๘

ผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ผู้มาติดต่องานหรือผู้ซึ่งได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ซึ่งมีคำขอในหน่วยงานของรัฐดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น การขอใบรับรอง การขอให้ออกคำสั่งทางปกครอง หรือการร้องเรียน เป็นต้น

(๒) ผู้ซึ่งประกอบธุรกิจหรือมีส่วนได้เสียในธุรกิจที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการได้รับสัมปทาน เป็นต้น

(๓) ผู้ซึ่งกำลังดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่มีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ควบคุมหรือกำกับดูแล เช่น การประกอบกิจการโรงงาน หรือธุรกิจหลักทรัพย์ เป็นต้น

(๔) ผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้อ ๘ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เฉพาะกรณีการรับของขวัญที่ให้ตามปกติประเพณีนิยม และของขวัญนั้นมีราคาหรือมูลค่าไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดไว้ สำหรับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ข้อ ๑๒ กำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างค่านิยมการแสดงความยินดี การแสดงความปรารถนา การแสดงการต้อนรับ หรือการแสดงความเสียใจ ด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง แนะนำหรือกำหนดมาตรการจูงใจที่จะพัฒนาทัศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปในแนวทางประหยัด โดยใช้บัตรอวยพร การลงนามในสมุดอวยพร หรือใช้บัตรแสดงความเสียใจ แทนการให้ของขวัญ

๖. ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงกำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจากบุคคลได้โดยธรรมจรรยาไว้ ดังนี้

/ ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า ...

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา” หมายความว่า การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติหรือจากบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสต่างๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียมประเพณี หรือวัฒนธรรม หรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม

“ญาติ” หมายความว่า บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดามารดาหรือมารดาเดียวกัน ลุง ป้า น้า อา คู่สมรส บุพการีหรือผู้สืบสันดานของคู่สมรส บุตรบุญธรรม หรือผู้รับบุตรบุญธรรม

“ประโยชน์อื่นใด” หมายความว่า สิ่งที่มีมูลค่า ได้แก่ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

ข้อ ๔ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามที่กำหนดไว้ในประกาศนี้

ข้อ ๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาได้ ดังต่อไปนี้

(๑) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานะรูป

(๒) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ญาติมีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกินสามพันบาท

(๓) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่การให้นั้นเป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

ข้อ ๖ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากต่างประเทศ ซึ่งผู้ให้มิได้ระบุให้เป็นของส่วนตัว หรือมีมูลค่าเกินกว่าสามพันบาท ไม่ว่าจะระบุเป็นของส่วนตัวหรือไม่ แต่มีเหตุผลความจำเป็นที่ต้องรับไว้เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรายงานรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าว ให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าไม่มีเหตุที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นยึดถือทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวไว้เป็นประโยชน์ส่วนบุคคล ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยทันที

ข้อ ๗ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือมีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่าที่กำหนดไว้ในข้อ ๕ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับมาแล้วโดยมีความจำเป็นอย่างยี่งที่ต้องรับไว้เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นต้องแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริง

เกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสูงสุดของ รัฐวิสาหกิจ หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน สถาบันหรือองค์กรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยทันทีที่ สามารถกระทำเพื่อให้วินิจฉัยว่ามีเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นั้นรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นไว้เป็นสิทธิของตนหรือไม่

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานหรือสถาบันหรือองค์กร ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดมีคำสั่งว่าไม่สมควรรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าว ก็ให้คืนทรัพย์สินหรือ ประโยชน์นั้นแก่ผู้ให้โดยทันทีในกรณีที่ไม่สามารถคืนให้ได้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินหรือประโยชน์ ดังกล่าวให้เป็นสิทธิของหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว

เมื่อได้ดำเนินการตามความในวรรคสองแล้ว ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นไม่เคยได้รับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวเลย

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินไว้ตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า หรือเป็นกรรมการหรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นกรรมการ หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและกรรมการ ในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่ไม่มีผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจถอดถอนให้แจ้งต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ เพื่อดำเนินการตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินไว้ตามวรรคหนึ่ง เป็นผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์นั้น ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาท้องถิ่นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นั้นเป็นสมาชิก แล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง

ข้อ ๘ หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามประกาศฉบับ นี้ให้ใช้บังคับผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วไม่ถึงสองปีด้วย

บรรณานุกรม

- ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม : สำนักงาน ก.พ.
- คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน : กรมการจัดหางาน
- คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน : สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์